

פרק 1

יעקב

רוצה לצאת לבית הכנסת לערבית אבל לא מסוגל להשאיר אותה לבד. לא מסוגל גם להישאר איתה, ולדעת שאני יודע והיא לא. עדיין לא.

ממרפסת הסלון הרוח הצליפה בשושנה, והיא התנודדה קצת. היה מצופה שתסגור את התריס או לפחות את החלון.

"הם לא יגיעו בלי שיתקשרו אליך קודם", אמרתי לה ונגשתי לסגור את החלון. העדפתי לדבר כשהפנים שלי אל החלון. לא רציתי ששושנה תרגיש שאני יודע משהו.

שושנה נעמדה בפתח הסלון. כאילו חסמה את הדרך. כאילו הרגישה שאני יודע אבל לא ידעה מה.

"יעקב, תבדוק, אולי הם התקשרו לנייד שלך?"

"הם לא. בטח יש עיכוב, שושנה. למה הלחץ?"

"איך יש עיכוב?" סוף סוף שושנה שחררה את פתח הסלון ונכנסה למטבח. הוקל לי שעזבה את החלון. רק לפני שעה היא חיממה שוב את פשטידת הקישואים. רק לפני שעה חשבנו שאפשר להכניס את הגלידה ואז להפשיר אותה שוב, כשהם יגיעו. אבל שעת

האיחור הזו העמיקה את החרדות אצל שושנה. אני מכיר אותה. אני יודע שאין טעם לדבר הרגעה. צריך להביא הוכחות.

"את זוכרת כמה עיכובים היו להם בטיסות הקודמות?"

"בסדר. אבל כשהם יצאו לספרד, אנחנו עדיין דיברנו איתם. אבי אמר לי – אמא, כולנו בסדר. אנחנו בדרך לספרד. מספרד יש לנו מטוס לישראל ולא נספיק להתקשר אליך."

"נו?"

"מה נו? המטוס מישראל לא הגיע".

"בגלל שיש עיכוב בכל הטיסות עכשיו באירופה".

"אז למה הוא לא מתקשר? שיתקשר. שיגיד שיש עיכוב".

אני יודע מצוין למה אבי לא התקשר. אני פשוט לא מעז לספר לה. מעדיף לחכות. אולי בעוד שעה. אולי בעוד חצי שעה. אולי אפילו דקה – יהיו חדשות אחרות. אולי הכל ישתנה. שושנה יכולה לקבל התקף לב במקום, ולמי יעזור התקף הלב שלה? הכל עוד פתוח. שום דבר לא סופי.

בשלב הזה שושנה חוזרת לסלון, לפתוח את התריס, ליד הרוח, ליד כל מה שיתן לה רמז.

הוא תמיד התקשר. ילד טוב שכזה. זכינו בשניים. שני אוצרות. אבי וברוך. ברוק'ה, אח שלו, היה ההפך הגמור של אבי. ילדון שובב ומלא חיים. ולא משנה כמה שושנה רדפה אחריו, תמיד קרו לו סיפורים. אף פעם לא התחשב בחרדות שלה. אבל אבי היה אחר. ילד קשוב. ממושמע.

גם כששושנה סיפרה לו על ריקי, הוא היה מבוהל, אבל התנהג בצייתנות, כהרגלו. מנגד, צפו ועלו בו השאלות: "זה לא מוזר, בחורה שרק עכשיו סיימה סמינר וכבר עובדת במשרה רואה חשבון בכירה במשרד כזה גדול?" שאל אותי ואותה בחשש. אני חשבתי כמוהו בדיוק. שזה מוזר.

שושנה לא הבינה. "אתה יודע כמה שידוכים יש להם? מליונים. הם בחרו אותך מתוך מליונים. לסיעתא דשמיא אתה קורה מוזר?" נזפה בו שושנה. הוא היה אז ילדון צעיר. בתחילת שנות העשרים לחייו. ופניו להטו ממבוכה. אמא שלו יודעת על מה היא מדברת. גם אני חשבתי ככה, שבסך הכל הבחירה של הכלות קשורה לשושנה. ושושנה ידעה מצוין מה היא רוצה. בחורה עם ראש על הכתפיים, הכי חכמה, הכי בעלת מידות, הכי טובה, ממשפחה הכי צנועה. לא כזו עם האף למעלה. "והנה, יש אחת כזו, בלי עין הרע. השם שלח לנו". היא חזרה ושיננה לאבי. ובעצם, אני חושב שהיא שיננה את זה גם לי.

כל מה שריקי עשתה היה נהדר ומופלא. גם האירושים. חשבתי שאני מבוגר ולא מבין.

ולאבי אין אחיות. אז בטח שהוא לא מבין. אבל אחר כך שאל אבי אם זה ככה אצל כולם. "כל הבשרים האלו באירושים. חשבתי שהמחותן מלמד..."

"אבל הבחורה רואה חשבון" הצליפה בו שושנה דעת ודעה. "אני בטוחה שהיא מימנה לבד. אני בטוחה שהיא עצמה גם לקחה חלק גדול בהוצאות האחרות. זה טוב לב שלא רואים במחוזותינו".

ועם תשובה כזו השתקנו. שנינו.

למדנו לשתוק. אבי ואני.

למדנו לא להביע דעות. איך באומץ, באחריות ובנחישות – כפי שאמרה שושנה – ריקי בחרה להדוף את עבודת ראית החשבון ולהתמקד ביצור תיקים בליין מוביל. בתחילה הוא נמכר בארץ, בכל חנויות התיקים הנחשבות, ואחר כך עבר לליין יצוא. מוזר שדווקא ארה"ב קיבלה בזרועות פתוחות את התיק הסרוג של ריקי. אבי לא הבין את מי מעניינים התיקים ולמה זה משנה איך הם עשויים – עבודת יד או מכונת תפירה. גם אני לא. אבל שושנה הבינה. ושושנה היתה מרוצה. גם מנהל חשבון הבנק היה מרוצה. העסק התחיל לרוץ מעצמו והוא העסיק מעל חמישים עובדים. לפחות עשרים מהם עסקו בעבודת השיווק, הייצוא וניהול החשבונות. פשוט ריקי לא השתלטה על הכל.

שתקנו הלאה. אבי ואני. זו לא היתה שתיקה עצובה או כנועה. זו פשוט היתה שתיקה של הבנה. מול עיני ראיתי משפחה של נחת. ואבי ישב ולמד בשלווה. הילדים היו מחונכים. הבית היה מבורך. מה צריך יותר מזה?

שושנה היתה שותפה בכל המהלכים, וריקי התייחסה אליה כל כך יפה. שושנה הצהירה שיש לה בת. בת לכל דבר. וריקי הסכימה ששושנה היא אמא. ואבי הסכים להסכמות של שתיהן. הכי אידיילי שבעולם.

כך היתה תגובתי הדוממת, כששמעתי על הרצון שלהם לטוס.

שושנה סיפרה על החתונה של אחיינית שלה בבורו פארק וריקי התלהבה – התלהבות שאמרה דבר או שניים. רימזה על ההמשך. אני יודע שאבי הבין. אני כבר שמעתי את השתיקה שלו. כששושנה התרגשה עד דמעות לדעת שאבי וריקי והילדים יסעו לחתונה של בת אחותה – הצטרפתי לשתיקתו. כלומר, אבי סיפר ולא הוסיף עוד מילה. ושושנה בכתה מאושר. כמה טוב שיש נציגים שלה בחתונה הזו.

"אבל אחרי החתונה 'נקפוץ לבואנוס אייריס' ככה, ליום אחד..." עידכן אבי בקצרה. ריקי הסבירה שיש שם חברה ארגוניאית שמייצרת את התיקים בשיטה שלה. זה בסך הכל היה אמור להיות עיכוב של יום. לטוס לבואנוס אייריס. לשבת לפגישה צפופה בת חמש שעות עם בעלת היצור. לראות את הטכניקות של המפעל. קצת לדבר עסקים על יצוא ולעלות על מטוס בטיסת קונקשן לספרד ומשם לישראל. כמה פשוט ככה לא היה ברור גם לאבי, בנה היקר.

"אני לא בשביל זה אמא..." הוא אמר לה שבוע לפני הנסיעה, כשהזעיקה אותו לתקן את ידית הדלת של הבית לפני הטיסה.

"מי לא בשביל טיסה?" שאלה שושנה. קצת מצוקה בקולה. "תזרום, אבי. אתה כבר אבא לארבעה ילדים. ריקי עושה הכל כדי לשמח את המשפחה שלנו. זכית. זכינו כולנו".
אחר כך שושנה אמרה לי שאבי מזכיר לה אותי בדיוק נמרץ. "ככה אתה היית. אברך צעיר. לפעמים, אם אני עוצמת עיניים, נדמה לי שאני מתבלבלת ואני שומעת אותך במקום אותו".

לא ידעתי אם זו מחמאה או לא. רק שבועות ספורים חלפו מאותו משפט מהורהר. אבי וריקי טסו עם הילדים. כדרכה, כאשר שבו מחו"ל, היתה שושנה עורכת שולחן מלכים. הם לא חזרו בחמש. לא התקשרו בשש. ובשמונה שושנה היתה מודאגת. אם הם לא עלו על הטיסה, למה הם לא מתקשרים? פחדתי לומר לה שכן התקשרו. לא אבי וריקי. מישוה אחר. לא ידעתי בעצמי על מי אני מפחד. על אבי והמשפחה או על שושנה.

...

ריקי

חמש שעות קודם לכן:

כל הדרך שרה בכתה שהיא לא רוצה לטוס במטוס. "זה משעמם. משעמם. משעמם". היא אמרה. מסביב אנשים שדרו בעיניים את מה שבדיוק חשבו עלינו: הורים לא מחנכים וילדים לא מחונכים.

"שרה..." התחננתי אל בת החמש. "את תהיי בשקט ואני אספר לך סיפורים. טוב?".

הקטנה נעצרה לרגע. "סיפורים?"

"כן".

אבי חייך חצי חיוך במושב המקביל אלי ופהק ארוכות. סוף סוף נהיה שקט. אפילו מיכאל ושירה לא התנדבו לעזור לי. כולם עצמו עיניים ונרדמו ורק אני נשארתי לספר לשרה סיפורים. ברבים. לא ביחיד. סיפור רדף סיפור ושירה לא עיפה. יושבת עלי ויד אחת שלה כרוכה סביב העורף שלי. מתי בעצם יש לה זמן ככה לשבת עלי? אני מתחילה לחשוד שהקטנטנות הזו, החליטה למלא את מצברי תשומת הלב עד לפעם הבאה. הייתי נרדמת בשמחה, אם לא שבכל שניה בה רק חישוב עיני להיעצם, שרה פתחה ביללת מחאה.

שניה לפני שחשבתי להכריז על הסיפור הנוכחי כ'סיפור אחרון' והפעם סופי, נשמע לפתע קול של צלצול מעיק במטוס.

זו היתה טיסה שיצאה לדרך לפנות בוקר. אנשים התעוררו די מהר. הצלצול היה גבוה. והלחצן של חגורות בטיחות הבהב בצבע אדום מהיר. הכל קרה כל כך מהר. המטוס נע

הצידה במהירות כאילו ספג חבטה. ואז הטלטל לצדדים כשאנחנו איתו ביחד, כאילו איזו יד ענקית חשבה שהמטוס הוא זבוב, והחליטה להניס אותו לצדדים.

קולו של הטייס נשמע באנגלית. "שימו לב בבקשה, נכנסנו לאזור כיסי אוויר דרסטיים. נא לחגור חגורות ולהשאר ערניים".

שרה תפסה בידיים שלי כל כך חזק. כולם התעוררו. יונתן צרח כשהמטוס זז עוד פעם. צרחותיו נמהלו בצווחות הנוסעים האחרים. שירה ומיכאל חגרו את עצמם. אבי ישב בין יונתן למיכאל ואני ליד שרה – ומייד אחריה שירה. אני זוכרת שאבי הסתכל עלי אחרי שכולנו ישבנו חגורים, והראשים שלנו הטלטלו לצדדים בלי שליטה. שניה לפני שכבה האור במטוס והשתרר חושך גמור, ונשמעו אנשים צועקים – עוד ראיתי את העיניים של אבי. עוד שמעתי את השאלה הדוממת שלו – למה?

פרק 2

יעקב

אחרי עשר בלילה, כשהנציג של אל על לא חזר אלי – הייתי מוכרח לספר לשושנה. מנגנון ההכחשה שלה התגלה במלוא עוצמתו.

"זה הכל? כל אירופה לא מוציאה מטוסים לטיסה? זה מה שאמרו לך? אז אנחנו בסדר."

"כן. אבל זה לא מסביר למה הם לא מתקשרים."

"בטח יש חוסר קליטה. בטח יש..."

"את מבינה מה זה אומר שאחד המטוסים נעלם מהמכם?" אני מנסה להסביר לה עוד פעם, בעדינות. שתבין כבר שזה המטוס של אבי וריקי. אם הייתי לבד, אני חושב שלא הייתי שורד את החרדה. את ההבנה הזו. את הידיעה שהנורא מכל קרה. רק שושנה מחזיקה אותי כעת. אני דואג לה. אני כל כך דואג שהיא לא תעמוד בזה, עד שאני חונק את הידיעה המרסקת בתוכי.

"אז ימצאו. יש באגים במחשב."

"הם יותר מידי הרבה זמן למעלה בשביל שימצאו אותם."

"אז הם נחתו במקום אחר. נו, באמת. כל אירופה סגורה. עכשיו אני מבינה... אבל

תדע לך שצריך שגם המחותנים ידעו". היא חצי מבינה בשביל המחותנים וחצי לא מבינה בשביל עצמה. "ההורים של ריקי חייבים לדעת מה קרה".

"המחותנים שלנו בעשר וחצי בלילה ישנים. ואם הם לא מתקשרים אלינו עכשיו, זה אומר שהם אפילו ישנים טוב". לא היה לי חשק לטפל גם בלחץ של המחותנים. כל כך רציתי להאמין שתיכף יתקשרו. שתיכף יעדכנו שהכל בסדר. שושנה לא ויתרה לי. "תתקשר אליהם, יעקב. אולי הם יודעים משהו. אני לא רוצה להיות לבד בכל הסיפור הזה".

התבלבלתי. "את לא לבד. אני כאן".

שושנה הסתכלה עלי "כן. התכוונתי. שלא נהיה לבד בסיפור הזה ביחד".

"אהה..."

העדפתי להדעיק את הדיון על המשפט הזה. פתאום היה לי חשוב גם כן שהמחותנים ידעו. פתאום כל דקה הפכה להיות קריטית. לא בגלל שמשהו ישתנה. בגלל הפחד ששום דבר לא ישתנה. הנייד צלצל לפחות חמש פעמים. לבסוף נענה מישהו בקול מנומנם.

"ר' ראובן מה שלומכם? אני ממש מצטער אם חס וחלילה הערתי..."

"ברוך השם. ברוך השם. קרה משהו?" מעבר לקו היה הקול לא ערני בעליל.

שושנה, שהאזינה גם היא לשיחה שהתנהלה ברמקול, הגיבה באנחה קולנית. אני יודע מה חלף לה בראש – הם אפילו לא טרחו לברר שהבת שלהם נחתה בשלום. כאילו כלום. שיהיו בריאים. שושנה בטח לא שופטת, יש להם שלוש עשרה ילדים, היא הבכורה. עוד שמונה ילדים בבית, קטנטנים, תובעניים ועוד נשואים ועוד טרדות הפרנסה וחיי היום יום. אבל ככה ללכת לישון בלי לשאול אם הבת שלך נחתה בשלום? – כמעט קראתי את מחשבותיה.

"אהה... אתם יודעים בטח שהם היו אמורים לנחות היום" הודעתי בנימוס.

"כן. כן" הקול של ראובן בסר מתעשת לאט. "אז מה, יש איחור? חשבתי שנדבר מחר עם ריקי. תמיד היא חוזרת ומביאה לילדים מזכרות יפות".

"הם פשוט... היה עייב בטיסה. הם לא אומרים מתי היא תנחת. רצינו לדעת אם ריקי התקשרה אליכם לפני הטיסה. אולי אתכם היא עדכנה על איחור?"

"בלה, ריקי התקשרה אלינו היום?" נשמע קולו של ראובן מעבר לקו. אי אילו מלמולים נשמעו. "כי הטיסה התעכבה. והמחותנים קצת דואגים. סליחה, כמה זמן הטיסה התעכבה?"

"כבר כמה שעות. זה בכל אירופה" הפעם התערבה שושנה. בקול בטוח. "רק שהמטוס שלהם, פשוט לא מוצאים אותו".

חשבתי שהייתי מנסח את הדברים בעדינות יותר. אבל פתאום קלטתי שמנגנוני ההגנה של שושנה מתרסקים בלי הכנה מראש. הידיים שלה התחילו לרעוד גם כן, בלי שליטה.

זה השלב שבו ראובן התעורר לגמרי. השלב גם שהנייד של שושנה השמיע צלצול, ועל הצג היה את המספר של בלה בסר. שהחליטה להתקשר בעצמה למחותנת ולא לנהל שיחה כפולה. כך יצא ששושנה דיברה ברמקול ואני נשארתי עם ראובן בסר על הקו. שתינו שמענו אותן מדברות.

"כן, שושנה, מה זה אומר שלא מוצאים את המטוס? מטוס זה לא דבר שנאבד".

"נאבד לא. אבל נעלם...". הקול של שושנה נחנק.

"חס וחלילה. לאן הם יכלו להעלם?". עכשיו ההגנה של משפחת בסר וצאת לדרך.

"כבר היה מטוס במלזיה שנעלם לפני כמה שנים. זה היה אירוע. את זוכרת?"

"לא. לא זוכרת כזה דבר. וזה היה פעם. היום יש לוויינים משוכללים. מטוסים לא נעלמים. נקודה".

"ריקי דיברה איתך לפני שהם עלו למטוס?"

"אנחנו מדברות פעם בשבוע". אז הוא נגיד שזה לא חריג שהיא לא התקשרה, בלה ניסתה לערוך מחדש את המצב. "אבל אולי פשוט הם לא יודעים מה קורה כעת בספרד. לוקח זמן לעדכונים להגיע".

"טוב, אנחנו רק התקשרנו לעדכן. אם אתם יודעים משהו, תתקשרו".

כשהשיחה הסתיימה מייד הבנתי שמשפחת בסר לא הצליחה לעזור לשושנה. אני חושב ששושנה הבינה מה קורה. היא הסתכלה עלי ופתאום נדרכה. "מה יעקב? תגיד את האמת, ממתי אתה יודע על הטיסה שנעלמה? מה בדיוק אמרו לך על המטוס?" שאלה אותי. וכבר לא יכולתי לדחות יותר. כבר הייתי חייב לספר.

• • •

ריקי

היה חושך. היו צרחות. היו טלטלות איומות. והטייס לא הסביר כלום. אפשר היה להרגיש איך הוא נאבק להנהיג את המטוס בתוך שובל של כיסי אוויר בלתי נסבלים. הקול של אבי רעד כשניסה להתגבר על צרחות הנוסעים, וצעק לכיוון שלי ושל הבנות, שהוא קורא בקול שמע ישראל, ושכולם יחזרו אחריו.

שרה אחזה בידי בכל הכח. שירה משכה את הכתף שלי. היא נאלצה להתכופף לכיווני ולדלג על שרה. היא תפסה את הכיסא ליד החלון. לצידה ישבה שרה ורק אחר כך אני. אצל אבי המצב היה טוב יותר. הוא ישב באמצע. מצד אחד יונתן ומצד שני מיכאל. הוא אחז בשניהם, וקרא יחד איתם שמע ישראל. החושך היה סמיך והצרחות היו כואבות באוזן כאילו מישוהו טפטף עליהם נזל חריף.

המטוס עבר עוד טלטול אחד רציני, ולאחר מכן נשמע באנגלית קולו של הטייס.

"אתרנו איים שעשויים להתאים לנחיתת חירום. צפויות תקלות. יש להישאר חגורים ולהישמע להוראות ההצלה".

אבל למה החושך? עברה המחשבה במוחי. המטוס החל לצלול בהדרגה באופן אלכסוני. קריאות שמע ישראל של אבי ומיכאל בן השתים עשרה התערבבו עם בכיות הנוסעים. חזרתי אחריהם בלחש. האוזניים כאבו ברמה כמעט בלתי נסבלת. הנחיתה לא היתה הדרגתית. בשלב כלשהו, החלה תאורת המטוס להדלק בהבהובים. מה זה אומר?

"תסתכלי למטה, שירה. מה את רואה?" ניסיתי לשמור על נשימה כשהבנתי שהנחיתה היא לא התרסקות. לפחות לא בשניה הבאה.

"ים. אני רואה ים שמתקרב אלינו". היא הדקה את אחיזתה בכתף שלי. זה היה אנחנו שהתקרבו אל הים. לא הוא אלינו.

התאורה במטוס גרמה לי שוב לפגוש בעיניו של אבי. עיניו השותקות והמבוהלות. רציתי באותו רגע לבקש ממנו סליחה. מליון פעם. מליארד פעם סליחה. זה פשוט לא היה זמן לבקש או לתת מחילה. מוזר שזה מה שחשבתי, ברגעים שהיו אמורים להיות האחרונים בחיי.

אבי לא רצה לטוס. מי כמוני יודעת את זה. הוא גם חשב שאין צורך להשתתף בשמחה המשפחתית. להורים שלו לא בער בכלל שנטוס לבורו פארק לאחל מזל טוב לאח של אימו. ואם כבר לטוס, אז למה אחר כך להגיע לסוף העולם, בואנוס אייריס. ואם כבר סוף העולם, אז למה לטיסת קונקשן דרך ספרד?

הסברתי שככה זה הכי זול. שככה אני חוסכת. ככה אני גם עם הילדים וגם עם העבודה וככה אנחנו מכבדים הורים. את אמא שלו, ששמחה מאד שיש נציג אצל אחיה בחתונה. "ככה את לא נמצאת בשום מקום. לא בעבודה ולא עם הילדים", אמר אבי. הוא דיבר על הילדים. לא עליו ועל אמא שלו. וזה כאב לי.

"אני מבטיחה לך שהמשפחה תהיה מקום ראשון. באמת שיש כאן הזדמנות לפתוח קו שיווק חדש לתיקים שלנו. תחשוב שמישהו מציע לך עכשיו מליון דולר לשנה. לא תקח? זה לא שאנחנו מפנקים את הילדים במותרות. זה הכל בשבילם. בשביל העתיד שלהם".

למרות שאבי רגיש ל'עתיד' של הילדים, הוא עדיין חשב שיש השתדלות ויש השתדלות. ואני הבטחתי לו שזו השתדלות רק למען החוויה המשפחתית. בסוף הוא הסכים, כמו תמיד. לא היה לי צל של ספק שהוא יסכים, רק רציתי שהוא יסכים מהר, בקלות, עם חיוך. שנים מתוך הפרמטרים קיבלתי לשביעות רצוני. מהר. בקלות. אבל לא בחיוך.

האוקיינוס התקרב אלינו באלכסון במהירות מבהילה. ברגעים האחרונים של חיי, רציתי שיסלח לי. ברגעים האחרונים שאלתי את עצמי, מה אבי חושב. מה עובר לו בראש? המטוס ביצע סיבוב חד. עשר שניות אחרונות לפני שיתרסק על אדמת האי בחבטה

אדירה, עוד הספקתי לראות דרך החלון צל של קרקע ועצים. אחר כך שמענו את הגלגלים נחבטים ברעש איום. המטוס קפץ מספר פעמים, המשיך בנסיעה ונעצר בפתאומיות שהעיפה את הראש של כולנו קדימה.

היה רגע של דממה. ככה נראה עולם האמת? ככה נראה עולם השקר?
אחרי שניה לא היה צל של ספק. דלתות החירום נפערו במהירות.
נחתנו לשום מקום.